

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تایید اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه ی نهائی پایان نامه خانم مریم مهاجری تحت عنوان: بررسی کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و عوامل موثر بر آن توسط برنجکاران شهرستان تالش (استان گیلان) را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه ی علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر غلامرضا پزشکی راد	دانشیار	
۲- استاد مشاور	دکتر اسماعیل کرمی دهکردی	استادیار	
۳- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر همایون فرهادیان	استادیار	
۴- اساتید ناظر: ۱- داخلی	دکتر حسن صدیقی	دانشیار	
۲- خارجی	دکتر حسین شعبانعلی فمی	دانشیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد

نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه می‌باشد، باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی-پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

“ کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته تربیتی و مشاوره‌ای است که در سال ۱۳۹۰ در دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم/ جناب آقای دکتر غلامرضا پورسنگی، مشاوره سرکار خانم/ جناب آقای دکتر سید علی میرزاده و مشاوره سرکار خانم/ جناب آقای دکتر ..... از آن دفاع شده است”

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

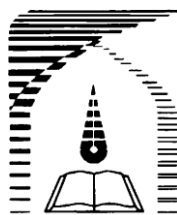
ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب ..... رشته تربیتی و مشاوره‌ای مقطع کارشناسی ارشد به نام خانوادگی پورسنگی متعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

۹۰/۲/۲۸

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده کشاورزی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی

عنوان پایان نامه

بررسی کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و عوامل موثر بر آن توسط
برنجکاران شهرستان تالش (استان گیلان)

مریم مهاجری

استاد راهنما:

دکتر غلامرضا پزشکی راد

استاد مشاور:

دکتر اسماعیل کرمی دهکردی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به

دستان پر تلاش و نگاههای مهربان پدرم، او که به من استواری و اخلاص را آموخت.

مادرم، او که "بودنش" همه برایم مهرباست و محبت و بودنم همه برایش رنجش است و محنت.

همسرم و دخترم آنانکه وجودشان شادی، بخش و صفایشان پایه آرامش من است.

تشکر و قدر دانی

"من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق"

شکر و سپاس خدا را که بزرگترین امید و یاور در لحظه لحظه زندگیست. آفریدگاری که درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

از استاد بزرگووارم جناب آقای دکتر غلامرضا پزشکی راد که در طول دوران تحصیل و تدوین پایان نامه، صمیمانه راهنمای من بودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد مشاور، جناب آقای دکتر اسماعیل کرمی دهکردی که در نهایت سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننمودند، نهایت تشکر را دارم.

از مدیر گروه محترم جناب آقای دکتر حسن صدیقی ، کمال تشکر و قدر دانی را دارم.

و بسیار قدر دانم از همسر و خانواده گرامی و پر مهر ایشان و هرگز محبت های این بزرگواران را فراموش نخواهم کرد.

چکیده

مدیریت تلفیقی آفات یکی از فناوری های مهم در کشاورزی پایدار محسوب می گردد که پذیرش آن تحت تاثیر عوامل گوناگونی است. هدف این پژوهش توصیفی-همبستگی، بررسی عوامل فردی و توپوگرافیکی موثر بر کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج، توسط برنجکاران شهرستان تالش در استان گیلان می باشد. پژوهش از یک پیمایش با استفاده از مصاحبه های ساختارمند و استفاده از پرسشنامه محقق ساخته انجام شد. استفاده از جدول نمونه گیری و روش نمونه گیری چند مرحله ای ۴۰۰ نفر از ۴۹۷۰ کشاورز برنجکار این شهرستان به صورت تصادفی در سه گروه برحسب تحت پوشش قرار گرفتن شرکت های توزیع کننده زنبورتریکوگراما در سال ۸۹-۱۳۸۸ و استفاده از زنبور تریکوگراما انتخاب شدند. روایی ابزار تحقیق توسط جمعی از اساتید و متخصصان دانشگاه های تربیت مدرس و زنجان و کارشناسان اداره های ترویج و حفظ نباتات شهرستان تالش بررسی گردید و اعتبار آن نیز از طریق آزمون مقدماتی مورد تایید قرار گرفت. نتایج همبستگی و مقایسه میانگین ها نشان می دهد که سطح تحصیلات، تعداد خانوار، تعداد برنجکار، منزلت اجتماعی، نگرش، دسترسی به منابع اطلاعاتی چون؛ جهاد کشاورزی شهرستان، مراکز خدمات کشاورزی، شرکت های خصوصی توزیع کننده زنبور و کشاورزان پیشرو، همچنین تعداد مراجعات پاسخگویان به این منابع اطلاعاتی، رابطه معنی دار مثبت با پذیرش دارند. در حالی که سن، بعد خانوار، سابقه کشت محصولات کشاورزی، سابقه کشت برنج، کیفیت خاک، تعداد قطعات زمین، عملکرد برنج، درآمد خالص برنج و تعداد مراجعات برنجکاران به فروشندگان تجهیزات و نهاده های کشاورزی، رابطه معنی دار منفی با پذیرش دارند.

واژگان کلیدی: مدیریت تلفیقی آفات، کرم ساقه خوار برنج، برنجکار، پذیرش نوآوری، تالش

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل ۱	۱
۱-۱- بیان مساله	۲
۲-۱- اهمیت موضوع:	۳
۳-۱- سوالات پژوهش	۴
۴-۱- اهداف تحقیق	۵
۵-۱- محدوده موضوعی و زمانی پژوهش	۶
۶-۱- تعاریف عملیاتی	۷
فصل ۲	۸
۱-۲- مقدمه	۹
۲-۲- آفات و مدیریت تلفیقی آفات	۹
۱-۲-۲- آفات و اهمیت مبارزه با آنها در کشاورزی	۹
۲-۲-۲- آفت کش و مضرات آنها	۹
۳-۲-۲- مدیریت تلفیقی آفات	۱۰
۱-۳-۲-۲- تاریخچه	۱۰
۲-۳-۲-۲- تعریف مدیریت تلفیقی آفات	۱۰
۳-۳-۲-۲- اصول برنامه مدیریت تلفیقی آفات	۱۰
۴-۳-۲-۲- اهداف مدیریت تلفیقی آفات:	۱۱
۳-۲- مدیریت تلفیقی آفات و پرورش گیاه برنج:	۱۱
۱-۳-۲- اهمیت و ضرورت اجرای برنامه های <i>IPM</i> در مزارع برنج ایران:	۱۱
۲-۳-۲- آفات و عوامل زیان آور زراعت برنج:	۱۲
۳-۳-۲- روش های مبارزه با کرم ساقه خوار برنج:	۱۲
۱-۳-۳-۲- مبارزه زراعی	۱۲
۲-۳-۳-۲- مبارزه بیولوژیک	۱۳
۳-۳-۳-۲- مبارزه شیمیایی:	۱۳
۴-۲- سوابق تحقیق	۱۳
۱-۴-۲- عوامل موثر بر پذیرش نوآوریها بر اساس مطالعات مختلف:	۱۳
۲-۴-۲- عوامل موثر بر پذیرش <i>IPM</i> بر اساس مطالعات مختلف:	۱۷
۵-۲- چارچوب نظری	۲۴
۱-۵-۲- نتیجه گیری	۲۴

فصل ۳	۲۵
۱-۳- مقدمه:	۲۶
۲-۳- روش تحقیق	۲۶
۳-۳- متغیرهای تحقیق	۲۶
۴-۳- جامعه آماری	۲۶
۵-۳- نمونه گیری	۲۷
۶-۳- روایی محتوایی و پایایی ابزار تحقیق:	۳۲
۷-۳- روش های آماری	۳۲
فصل ۴	۳۳
۱-۴- مقدمه	۳۴
۲-۴- توصیف یافته ها	۳۴
۱-۲-۴- ویژگیهای جغرافیایی	۳۴
۲-۲-۴- ویژگی های فردی و حرفه ای برنجکاران	۳۹
۳-۲-۴- ویژگیهای اقتصادی	۳۹
۱-۳-۲-۴- کشت برنج	۴۱
۲-۳-۲-۴- شغل غیر کشاورزی	۴۶
۳-۳-۲-۴- نوع شغل غیر کشاورزی	۴۶
۴-۳-۲-۴- درآمد غیر کشاورزی:	۴۶
۴-۲-۴- وضعیت توپوگرافیکی اراضی برنج	۴۷
۵-۲-۴- ویژگی های فرهنگی- اجتماعی	۴۹
۱-۵-۲-۴- منزلت اجتماعی و مشارکت	۴۹
۲-۵-۲-۴- عضویت در گروههای اجتماعی روستا	۴۹
۳-۵-۲-۴- ویژگی جهانشهری	۵۰
۶-۲-۴- زمینه ها، چگونگی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۵۲
۱-۶-۲-۴- پیشگیری و مبارزه زراعی- مکانیکی	۵۲
۲-۶-۲-۴- نظارت	۵۲
۳-۶-۲-۴- کنترل یا مبارزه بیولوژیکی و شیمیایی	۵۲
۷-۲-۴- نگرش افراد نسبت به مدیریت تلفیقی آفات	۵۵
۸-۲-۴- انگیزه های اقتصادی و زیست محیطی در مبارزه با کرم ساقه خوار برنج	۵۷
۹-۲-۴- مقایسه استفاده از سموم و شیوه های غیر شیمیایی با فرض یکسان بودن قیمت و اثرات آنها بر کرم ساقه خوار برنج	۵۹

۱۰-۲-۴- دسترسی به منابع اطلاعاتی- دانشی در مرحله تصمیم گیری پذیرش در مبارزه	۶۰
غیر شیمیایی	۶۰
۱۱-۲-۴- میزان ارتباطات بین منابع فردی یا سازمانی فراهم کننده اطلاعات با برنجکاران	۶۰
۱-۱۱-۲-۴- تعداد مراجعات برنجکاران به نهاد، موسسه و افراد منبع اطلاعات	۶۰
۲-۱۱-۲-۴- تعداد مراجعات نهاد، موسسه و افراد منبع اطلاعات به برنجکاران	۶۰
۳-۴- استنباط آماری داده ها	۶۳
۱-۳-۴- رابطه عوامل جغرافیایی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۶۳
۲-۳-۴- رابطه عوامل توپوگرافیکی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۶۳
۳-۳-۴- رابطه عوامل توپوگرافیکی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۶۵
۴-۳-۴- رابطه ویژگی های فردی و حرفه ای برنجکاران و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم	۶۶
ساقه خوار برنج	۶۶
۵-۳-۴- رابطه عوامل اقتصادی برنجکاران و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۶۷
۶-۳-۴- رابطه عوامل اجتماعی- فرهنگی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۷۱
۱-۶-۳-۴- منزلت اجتماعی- مشارکت (رهبریت افکار)	۷۱
۲-۶-۳-۴- جهان شهری بودن:	۷۱
۳-۶-۳-۴- رابطه عضویت در گروه های اجتماعی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار	۷۱
برنج:	۷۱
۷-۳-۴- رابطه نگرش برنجکاران و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۷۴
۸-۳-۴- رابطه تعداد مراجعات برنجکاران به نهاد، موسسه یا افراد منبع اطلاعات و نهاد،	۷۷
موسسه و یا افراد منبع اطلاعات به برنجکاران و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج	۷۷
توسط برنجکاران	۷۷
۹-۳-۴- رابطه قیمت نهاده های مورد نیاز، با کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج:	۸۰
فصل ۵	۸۲
۱-۵- خلاصه	۸۳
۲-۵- بحث	۸۴
۱-۲-۵- بخش توصیفی:	۸۴
۲-۲-۵- بخش استنباطی:	۸۷
۳-۵- پیشنهادات:	۹۵
فصل ۶	۹۷
فهرست منابع و مآخذ	۹۷

فهرست شکل‌ها

عنوان	صفحه
شکل (۱-۲) : عوامل موثر بر پذیرش نوآوری‌ها و <i>IPM</i> بر اساس مطالعات دیگران	۲۳
شکل (۲-۲) : چهارچوب نظری تحقیق	۲۴

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۳): روستاهای تحت پوشش شرکت های توزیع کننده، حجم جامعه آماری و تعداد نمونه در هر روستا	۳۰
جدول (۲-۳): روستاهای غیر تحت پوشش شرکت های توزیع کننده، حجم جامعه آماری و تعداد نمونه در هر روستا	۳۱
جدول (۳-۳): محاسبه مقدار آلفای کرونباخ بخش های مختلف پرسشنامه	۳۲
جدول (۱-۴): تعداد خانوار، برنجکار و پاسخگویان روستاهای مورد مطالعه بر حسب دهستان ۳۵	
جدول (۲-۴): توزیع فراوانی نوع جاده قابل دسترس به مزرعه ($n=400$)	۳۷
جدول (۳-۴): توزیع فراوانی فاصله مزرعه تا جاده قابل دسترس (متر) ($n=400$)	۳۸
جدول (۴-۴): توزیع فراوانی فاصله جاده قابل دسترس تا مراکز بخش، خدمات و شهرستان ($n=400$)	۳۸
جدول (۵-۴): توزیع فراوانی ویژگی های فردی و حرفه ای برنجکاران ($n=400$)	۴۰
جدول (۶-۴): توزیع فراوانی ویژگی های اقتصادی برنجکاران - محصول برنج ($n=400$)	۴۴
جدول (۷-۴): توزیع فراوانی دارا بودن شغل غیر کشاورزی و نوع شغل غیر کشاورزی ($n=400$)	۴۶
جدول (۸-۴): توزیع فراوانی در آمد غیر کشاورزی (به ۱۰۰۰۰ ریال) ($n=400$)	۴۷
جدول (۹-۴): آماره های توصیفی وضعیت توپوگرافیکی اراضی برنج ($n=400$)	۴۸
جدول (۱۰-۴): رتبه بندی ویژگیهای فرهنگی - اجتماعی (منزلت و مشارکت اجتماعی)، ($n=400$)	۴۹
جدول (۱۱-۴): توزیع فراوانی عضویت برنجکاران در تشکل های اجتماعی ($n=400$)	۵۰
جدول (۱۲-۴): آماره های توصیفی ویژگی جهانشهری ($n=400$)	۵۱
جدول (۱۳-۴): رتبه بندی پذیرش مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج - پیشگیری و مبارزه زراعی - مکانیکی ($n=400$)	۵۳
جدول (۱۴-۴): رتبه بندی پذیرش مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج - نظارت ($n=400$)	۵۴
جدول (۱۵-۴): رتبه بندی پذیرش مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج - مبارزه بیولوژیکی و شیمیایی ($n=400$)	۵۴

- جدول (۴-۱۶) : رتبه بندی نگرش برنجکاران نسبت به مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۵۵
- جدول (۴-۱۷) : آماره های توصیفی نگرش برنجکاران نسبت به مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج ($n=400$) ۵۷
- جدول (۴-۱۸) : رتبه بندی انگیزه های اقتصادی و زیست محیطی - سلامتی برنجکاران نسبت به مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۵۸
- جدول (۴-۱۹) : آماره های توصیفی انگیزه های اقتصادی و زیست محیطی - سلامتی ($n=400$) ۵۸
- جدول (۴-۲۰) : توزیع فراوانی انتخاب بین سموم شیمیایی و روشهای غیر شیمیایی در صورت یکسان بودن تاثیرات و قیمت نهاده ($n=400$) ۵۹
- جدول (۴-۲۱) : رتبه بندی دسترسی به منابع اطلاعاتی در مرحله پذیرش مبارزه غیر شیمیایی* ۶۱
- جدول (۴-۲۲) : توزیع فراوانی استفاده از سموم شیمیایی در فصل زراعی گذشته ($n=400$) ۶۱
- جدول (۴-۲۳) : رتبه بندی میزان مراجعه منابع اطلاعاتی به پاسخگو و برعکس ($n=400$) ۶۲
- جدول (۴-۲۴) : نتایج تحلیل همبستگی بین ویژگی های جغرافیایی و کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۶۴
- جدول (۴-۲۵) : نتایج مقایسه میانگین ها بین وضعیت تسطیح زمین و کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۶۵
- جدول (۴-۲۶) : نتایج همبستگی بین ویژگی های توپوگرافیکی و کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۶۶
- جدول (۴-۲۷) : نتایج همبستگی بین ویژگی های فردی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۶۸
- جدول (۴-۲۸) : نتایج همبستگی بین ویژگی های اقتصادی (کشت برنج) و کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۶۹
- جدول (۴-۲۹) : مقایسه میانگین بین داشتن شغل غیر کشاورزی با کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۷۰
- جدول (۴-۳۰) : مقایسه میانگین بین نوع شغل غیر کشاورزی با کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۷۰
- جدول (۴-۳۱) : نتایج تحلیل همبستگی بین ویژگی های اجتماعی - فرهنگی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$) ۷۲

جدول (۴-۳۲) : نتایج همبستگی بین ویژگی جهان‌شهری و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما	۷۲
جدول (۴-۳۳) : رابطه عضویت در گروه‌های اجتماعی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج ($n=400$)	۷۳
جدول (۴-۳۴) : نتایج همبستگی بین نگرش و انگیزه های برنجکاران با کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$)	۷۵
جدول (۴-۳۵) : نتایج همبستگی بین دسترسی به منابع اطلاعاتی و کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$)	۷۶
جدول (۴-۳۶) : نتایج همبستگی بین تعداد مراجعات پاسخگو به منابع اطلاعاتی و کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$)	۷۸
جدول (۴-۳۷) : نتایج همبستگی بین تعداد مراجعات منابع اطلاعاتی به پاسخگو و مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و زنبور تریکوگراما ($n=400$)	۷۹
جدول (۴-۳۸) : مقایسه میانگین بین قیمت نهاده های مورد نیاز، با متغیر وابسته ($n=400$)	۸۱
جدول (۵-۱) : نتایج تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق	۹۳

فصل ۱

مقدمه و طرح تحقیق

۱- مقدمه

در کشورهای در حال توسعه، ۵۰ درصد از تولیدات کشاورزی در اثر صدمات ناشی از حشرات از بین می روند. همچنین خسارت آفات در ایران ۴۲ درصد برآورد شده است (*Karamidehkordi and Hashemi, 2010*). چندین دهه است که آفت کش ها به عنوان اولین روش کنترل حشرات و ابزار مهم مدیریتی در بیشتر مناطق تولید کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرند (*Atreya, 2007*). کنترل شیمیایی آفات علاوه بر در پی داشتن اثرات مخرب بر محیط زیست و سلامتی انسان، باعث ایجاد مقاومت در آفات و از بین رفتن دشمنان طبیعی آنها می شود. همچنین هزینه های هنگفتی را نیز برای کشاورزان در پی دارد (*Escalada et al., 2009; Christou and Capell, 2009*). برآورد شده که میزان سالانه کاربرد آفت کش ها در جهان، ۳ میلیارد کیلوگرم، معادل ۴۰ میلیارد دلار می باشد (*Pan-UK, 2003, as cited in Pimental, 2005*). در ایران سالانه ۲۳۰۰۰ تن از آفت کش ها مورد استفاده قرار می گیرد و ۱۲۰ دلار جهت خرید این آفت کش ها هزینه می شود (*Samiee, Rezvanfar and Faham, 2009*). بروز این مشکلات سبب شد که در دهه های اخیر به ویژه از دهه ۱۹۸۰ میلادی حرکت به سمت کشاورزی پایدار مورد توجه قرار گیرد (*Sharifi Moghadam and Delavari, 2006*). لذا هم کشاورزان و هم اقتصاد ملی، با کاهش مصرف آفت کش ها از رهگذر پذیرش عملیات همه جانبه تر و پایدارتر وضع بهتری خواهند داشت (پرتی، ۱۳۸۱؛ سلیمانی و لاریجانی، ۱۳۸۳).

۱-۱- بیان مساله

شهرستان تالش یکی از مهمترین شهرستان های تولید کننده برنج در استان گیلان است. بنابر گزارش سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان در سال ۱۳۸۷، برنج در بین مجموعه محصولات باغی، زراعی و دامی از لحاظ سطح زیر کشت (۱۵۹۳۱ هکتار) و میزان تولید (۷۲۰۰۸ تن) اولویت اول را

دارد. لذا به عنوان محدوده موضوعی تحقیق انتخاب گردید. با توجه به گزارشات سازمان جهاد کشاورزی شهرستان تالش، مبنی بر مصرف بی رویه سموم شیمیایی توسط برنجکاران این شهرستان جهت مقابله با کرم ساقه خوار برنج و پذیرش تنها ۱۰-۸ درصدی مدیریت تلفیقی توسط آنها در کنترل این آفت و همچنین انجام نشدن تحقیقی در این زمینه در این شهرستان، در تحقیق حاضر به بررسی کاربرد مدیریت تلفیقی در کنترل کرم ساقه خوار برنج و عوامل موثر بر آن توسط برنجکاران شهرستان تالش، پرداخته شده. امید است که با آگاهی یافتن از مجموعه عوامل موثر بر کاربرد این نوع مدیریت، بتوان گامی موثر در جهت برطرف نمودن یکی از عمده ترین دغدغه های مسوولان ذیربط در زمینه اشاعه و ترویج این نوآوری و کسب موفقیت هایی در این راستا برداشت.

۱-۲- اهمیت موضوع:

با توجه به نیاز جهانی به تولید غذای جمعیت رو به رشد و نقش برنامه های حفاظت محصولات کشاورزی از عوامل خسارت زا در راستای تامین امنیت غذایی، بر مبنای اصول مدیریت تلفیقی آفات در اجرای برنامه های افزایش تولید محصولات کشاورزی در قالب توسعه کشاورزی پایدار، شناسایی عوامل موثر در پذیرش مدیریت تلفیقی آفات اهمیت زیادی در پیشبرد اهداف توسعه کشاورزی دارد (Khan, 2006).

اگر چه مطالعات در زمینه پذیرش نوآوری های کشاورزی زیادند اما هنوز نیاز به بررسی عوامل انگیزشگر در مورد مدیریت تلفیقی آفات توسط کشاورزان وجود دارد (Escalada et al., 2009). چرا که سرعت پایین پذیرش، باعث از دست رفتن فواید بالقوه عملیات کشاورزی پایدار می شود و این مساله دلیل اصلی توجه زیاد به محرک های پذیرش تکنولوژی های جدید در میان کشاورزان می باشد (Liewellyn, 2006; Pannell et al., 2006). در صورتی که انگیزشها درک نشوند بسیار دشوار است که کشاورزان را به کاهش استفاده از حشره کشها تشویق کنیم (Bhattacharyya and Bhattacharya, 2007).

۳-۱- سوالات پژوهش

۱- مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج در چه زمینه هایی، چگونه و تا چه حد به وسیله کشاورزان برنجکار بکار گرفته شده است؟

۲- کدامیک از ویژگی های فردی و حرفه ای کشاورزان در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج نقش دارند؟

۳- آیا عوامل اقتصادی در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر می باشند؟

۴- آیا عوامل اجتماعی- فرهنگی کشاورزان در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر می باشند؟

۵- آیا عوامل جغرافیایی در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر می باشند؟

۶- آیا عوامل توپوگرافیکی در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر می باشند؟

۷- آیا دسترسی به منابع اطلاعاتی- دانشی در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر است؟

۸- آیا نگرش برنجکاران، در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر است؟

۹- آیا انگیزه های اقتصادی و زیست محیطی- سلامتی برنجکاران، در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر است؟

۱۰- آیا تعداد مراجعات برنجکاران به نهاد، موسسه یا افراد منبع اطلاعات و یا تعداد مراجعات نهاد، موسسه یا افراد منبع اطلاعات به برنجکاران، در کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج موثر است؟

۱۱- آیا قیمت نهاده های مورد نیاز جهت مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج، در کاربرد این نوع مدیریت موثر است؟

۴-۱- اهداف تحقیق

الف) هدف کلی:

هدف کلی این تحقیق بررسی کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج و عوامل موثر بر آن توسط برنجکاران شهرستان تالش (استان گیلان) می باشد.

ب) اهداف اختصاصی:

۱- بررسی زمینه ها، چگونگی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج در بین برنجکاران؛

۲- بررسی ویژگیهای فردی و حرفه ای برنجکاران؛

۳- تعیین رابطه عوامل اقتصادی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج توسط برنجکاران؛

۴- تعیین رابطه عوامل اجتماعی- فرهنگی و کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج توسط برنجکاران؛

۵- تعیین رابطه عوامل جغرافیایی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج توسط برنجکاران؛

۶- تعیین رابطه عوامل توپوگرافیکی و میزان کاربرد مدیریت تلفیقی کرم ساقه خوار برنج توسط برنجکاران؛